

"Застава" издава сваки дан два крета, а недељом сваког и данима на недеље и сваког једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист ваједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист.)

Издање „РАДА“ ДЕВИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваког протогласног ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 92.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

Стогодишњица

првог освојења Београда.

Данас у четвртак, на Првозваног Андрију, прославља Београд стогодишњицу првог освојења града Београда. Данашњег дана, а равно пре сто година, јуначки претци српски, под вођством свога Врховнога Војвода Кара-Ђорђа Петровића, јуришали су на опкоше града Београда и после јуначке борбе отели од Турака Београд. А како је освојен Београд 30. новембра 1806. године, о томе доносимо из пера М. М. В. ово:

Срби, у време устанка, држали су Београд у опсади још од Ускрса 1804. године па све до пред крај 1806. За то време било је врло многих мањих и већих бојева око Београда, у којима је пало много ратника српских и турских. Око 22. новембра 1806. Карађорђе варади Радичу Петровићу, да примакне војску и топове ближе граду, што је овај и учинио размештавши их од Саве до Дунава свуда око Београда. Милоје Петровић беше у шанцу у бари Венецији до под брдо прама Сава Капија; а на узвишању према градској Варош-Капији био је кнез Сима Марковић; према градској Стамбол-Капији Ваца Чарапић; од Ваце Чарапића према Дунаву и Видин Капији била је размештена војска под Станојем Главашем, Вулом Илићем и Вујицом Вуличевићем. Војске је могло бити до 24.000 људи и 40 топова. Држећи овако Београд у опсади тукли су га из топова и дању и ноћу тако, да су често палили турске куће у вароши. Сипајући овако непрекидно ватру на град, Срби су се спремали да ивнеада јурну на град са свих страна и да га тако силом освоје.

У одређена час 29. новембра престали су грмети топови. Карађорђе беше наредио свим војницима, да се никуда не мичу из својих логора, старешине повозе на договор, како ће ударити јурицем на Београд. У савету био је и Конда, који је из града добегао Србима. Он је чувајући стражу, био вешт ставама и прелазима боље него и један у српском стану, то одреде њега, да с неколико својих друга отвори Сава-капију, и да уведе у град 90 пробраних бораца, који би се постарали да отворе Видин-Капију. Осим тога Карађорђе одреди Милоја да са својом војском полако иде за Кондом, па како Конда отвори с друговима Сава-Капију, да одмах уђе у град.

А распоредио је и другу војску. Одређено је било да се отпочне напад на 2 сата пре сванућа. Како су се договорили и како је Карађорђе наредио, тако је и учињено. Чим су српски топови били престали грукати, то су Турци мислили да до сутра неће почињати но-

ву борбу. Међутим у српском стану била је тишина, као да се војска после тешкога умора дневног одмора. Али ту нико није ни помишљао на сан Војска се сва журно у тишини спремао и чекајући заповест за полазак оштрила и увијала крмење, потпрашивала пушке, прегледала оштрице својих ножева и притевала опанке. Једни су се грлили и љубили, други су се праштали, трећи су се Богу молили, да им буде у помоћи.

Међутим док су се српски војници на целој линији тако спремао, дошао је одређени час, када је требао да пође Конда. Он изабра неколико добрих другова: Узун Мирка, Драгића, Петра Сремаца, Наколу Стамболију, па се упути ка Сава Капији, срећно прође поред турскога хана, који је био онде, где је сад царинско здање. Ноћ је била мрачна, уз то још пала магла. Хан је био пун наоружаних Турака, али су они спаваоли. Коида, вешт ставама, дође до градокога рова више Сава-Капије, поине се на палисаде, прихвати Мирка, и помогне да се поине и он, па тако и друге. За тим лагано, готово не дисајући поју стражари, која је била на Сава Капији, и то обилазним путем. У путу их сретне патрола, али Конда знајући турски, одговори да су и они то. Тако дођу до стражаре на Сава-Капији. И Конда и Узун Мирко јурну на стражара, кад их је запитао: „Ко је?“ и убију га, па кидишу на врата стражаре и почну тући и убијати турске стражаре, који су наваливали да изађу из стражаре. Докле су се Конда и Узун-Мирко клали у стражари с Турцима, дотле је Петар Сремац секиром, коју је био повео собом, са осталима разбијао катанац и отворивши капију, викну овој деведесеторици Милојевих добровољаца: „Хајдете браћо, капија је наша!“ па одмах поју Конди и Узун-Мирку у помоћ. Турци, који су били у стражари, кад видеше да не могу продрети, почеше пуцати пиштољима, а Срби им одговарати. Кад је престала пуцњава, у стражари више није било ниједнога жива Турчина. Конда и Узун Мирко допадоше ране, али не престадеше и даље борити се. Од осталих пет другова само Младен и Драгић остварише живи. И, за чудо, од Турака нико не приђе стражарима у помоћ, ваљда због тога, што је 30. новембра 1806. године био турски барјам, те су у граду мислили да се Турци веселе и пендуче. Али кад Милојеви добровољци уђоше унутра, заузеше капије и потпаљеше неке турске куће, те почеше пламити у бесном пламену, и кад Срби, вођени Кондом и Узун Мирком похиташе уз брдо ка Варош-капији, да и њу отворе и пропусте кнез Симу војску, Турци скоче на ноге и дате се својега оружја.

Али и тада борите се само Гушанчеве крцалије, а остали Турци почну голи и боси бегати у горњу тврђаву, те се у вароши међу Турцима направи ме теж и забуна.

Чим су Срби на целој линији чули пуцњава пушкака ка Сави, јурну сви на бедеме. Међутим и Турци се мало осветише и попале машале на шанцу да виде како Срби приступају. Почну тући Србе картечом и пушкама, а Срби кидисавају све јаче. Урла се то, Боже мој! — вели Петар Јокић — виче се, пуца пушка — не бо се пролама! Пред нама су биле неке рупчаге. Ми смо скакали из рупчаге у рупчагу, те глећи све ближе к шанцу. Чарапић је био баш уз мене. Кад хоће у коју рупчагу напред да скочи, он се окрене назад, те викне момцима, да иду са њиме. На један мах он не скочи него паде у једну рупу и проговори: „Е изведе ме пас, закон му његов.“ И одиста олово га беше ударило по вади у лопатицу, па избиле на мали трбух... Тако погибе славни Ваца.

У то већ и Милосав Чамција из Борка продре на шанца онде негде, где је данас гостионица „Руски Цар“, сео на турски топ, па пева колико га глава доноси:

„Хај! браћо Срби, крила соколова!
К мени, к мени, ја сам на еидеку.
И Чамција већ на тоду седе!“

Ваца Чарапић на самртним мукама чуо је Чамцију где пева те се овеселио при разстанку с овим светом.

Прича се, да је Милосав нарочито молио Карађорђа да може запевати, кад изађе на градски шанца, а Карађорђе чувши га, где пева, викне: „Које-куде сверова Милосав, Бог и душа! Јуриш јунаци, да и ми не будемо последњи!“

Вујица и Станоје Главаш беху ударили преко неких баретина, газећи до врх чланака и јурећи што брже Видин-Капији. Стигли су тако, да Турци нису имали кад ни топа опалити.

Тако Срби заузму све градске капије и топове турске, који су били на бедему око града. Гушанчеве крцалије као права војска, која је бранила град, капије и бедеме, већим делом је изгинула или се повукла у горњу тврђаву, а грађани Турци нису имали кад ни да уђу у тврђаву, већ се многи затворе у цамију, на отпор нико није ни мислио. Како су Турци у забуни бегали у тврђаву, то је Карађорђе дошавши код „Делијска Конака“ (онде где је данас протестантска црква у Караџићевој улици) зауставио је даље напредовање српске војске, да би Турци могли умаћи у тврђаву, а многе је и сам сместио у цамије и поставио страже да их Срби не би побили.

На светог Првозваног Андрију, 30. новембра, већ око 10. часова пре подне српска војска

заузела је цео београдски град у целом његовом пространству и допрла до крајњих улица, које су избијале из града на Калимегдаи.

Освајањем београдског града крунисан је потпун успех свих напора 1806. године. Славним победама на Делиграду, Пожеви, Убу, Братачићу, Месарцима и Мишару придружена је и слава победе на Београду. Слава српскога јунаштва равнета је по целом свету. Србин је оружјем и победама тражио своје право и место међу слободним народима у Европи.

Борбе су око тврђаве настављене и даље до 12. децембра, а тога дана био је принуђен Гушанац Алија да капитулира и да потпише услове капитулације. Он их је већ потписао и 17. децембра изашао на Дунавску-капију и отишао низ Дунав Видину, а српска војска свечано, уз музику и гриљавину топова ушла је 27. децембра у горњу тврђаву и тако се српска застава залепшала на зидинама горње тврђаве први пут после толико стотина година.

Како се удов прота оженио.

Ми смо донели у „Застави“, да свештеници из карловачке митрополије праве молбу на синод, да допусти удовим свештеницима женити се. Молиће и сабор да их помогне. Ова молба се не противи црвеним правилима, а то би једва дочекали и удови свештеници и — народ. Ми ћемо о овом питању говорити опширније. Овде доносимо: како је кнез Милош Обреновић оженио удовог проту Матију Ненадовића. Миличевић прича:

Кнез Милош, путујући једном из Шапца ка Крагујевцу, сврати у Бранковину проти Ненадовићу на конач, с намером да га, други дан, поведе са собом, зарад неких народних послова.

Други дан све спремно за пут, а не може да се пође, јер сиромаш прота трчи из вајата у вајат, вичући:

— Та, врага, камо моја чарапа?

— Шта је, за Бога прото, пита Кнез Милош.

— Ништа, Господару! Нека ми једне чарапе, а ваља ми да понесем на пут!

Ужурбале се снахе и сва чељад; али нигде протине чарапе.

— О, прото! рећи ће Кнез Милош: — море, виђу ја шта теби треба. Али, ако само жив будем, оженићу ја тебе, па ће твоја обућа свако јутро бити скалупљена, а не ћеш ти тако трчати из вајата у вајат да је тражиш.

— Не, Господару, по Богу; зар не видиш браду?

— Добро, прото, добро! Упамти што ти рече Милош!

Пођу, и дођу у село Раниловић, кући неких Милићевића, на коњак.

У тој је кући једна млада скоро остала удовица с двоје деце, здрава, млада, и лепа.

Кнез Милош упита свекра њенога: хоће ли је дати за проту?

— А може л' то бити по закону? рећи ће свекар.

— Па ево проту Жујовића, одговори Милош; — видећемо може ли их венчати.

Свекар измени неколико речи са својом бабом; ова са снахом; још буде мало разговора и договора, па рано у јутру тек људи видеше да је прота Жујовић, обучен, готов да их венча. И венчање се поче. Кад би да се обилази око совре прота Матеја, божем чудећи се томе послу, онако уз певање „Исаије ликуј,“ вајка се:

— Али шта учини човек од мене?!

— Ала да хоће то исто и од мене, прихвата прота Жујовић, који је такође био удовац.

После венчања, кнез заповеди проти, те даде свога коња и момка а свекру опет, да спреми девера, па тако да пошаље младу у Бранковину. Проту пак одведе са собом и задржа га 6 недеља у Крагујевцу, докле се у Бранковини људи сити начуде како се прота оженио.

После тога времена, пусти Кнез проту кући, рекавши му да гледа како ће стићи у Бранковину у вече, па да ујутру осване, као да никуд није нишао од куће!

Прота и учини тако.

Из овога другог брака рођен је песник Љуб. П. Ненадовић, а старица Јока, мајка му, умрла је у својој 81. години, 1875. у Београду.

Године 1835. фебруара 23. Кнез Милош је, међу другима, одредио и проти Матеја, као заслужном човеку, 250 талера пензије на годину.

Године 1838. Прота је био члан комисије која је спремала законе за Србију; 1839. постао је члан Државном Савету, у ком чину је пензионисан 1852. па је, после, живео у Ваљеву. Дана 29. новембра, 1854. упокојио се је у Ваљеву, и упокопан је у породичној гробници код цркве у Бранковини. На његову белегу има овај смерни запис:

„Овде почивају кости Проте Матеје Алекса Ненадовића, Рођен 1777. а преселио се у вечност 29. новембра 1854.“

Прота Ненадовић, осем многих других заслуга, има и ту, што је оставио записке бар о неким и неким догађајима својега доба.

Записке те издао је син његов Љубомир, 1867. у Београду, под именом: Мемоари Проте Матеје Ненадовића.

Прота је био раста умерена, космат, а под старост ћелав, лепе браде, лица више блага него војничкога; носио је свештеничко одело до смрти, и свештенички је чин јако у важавао. Слика његова наводи се у српском музеју, у Београ-

ду, међу другим заслужним Србима његовога доба...

Делегације

Пододбор угарске делегације за марињу јуче је претресао и изгласао прорачун за марињу. Данас, у четвртак, имаће угарска делегација јавну седницу ради индентитета за заједничка министарства. — Прорачунски пододбор аустријске делегације јуче је расправно војни прорачун. У ствари војничких лифровања хтели су, да упуте војно министарство, да измене споразум, склопљени са угарском владом, т. ј. да га преврше. Када се војни министар томе одупр'о, изменили су одлуку тако, да мини стар војни настојава, да се споразум измене. Данас ће и аустријска делегација држати пленарну седницу, да расправи прорачун министарства спољних послова.

Угарска делегација о новим ратним бродовима

Бечки лист „Цајт“ доноси вест, да војно министарство тражи од делегације 120 милиона круна за градњу три нова ратна брода. Од тих 120 милиона прва рата од 10 милиона уврштена је у прорачун и ако се та прва рата изгласа, онда наступа обвеза, да се направе и нови бродови. Многи чланови независњачке странке противни су овом новом трошку и доказују, да у напуму, склопљеном између краља и коалиције, нема речи о овом новијем захтеву мариње. Делегати независњачке странке повешће о овоме реч тек у пленарној седници и то тада, када се поведе реч о одношају аустроугарске монархије са Италијом. Влада се међутим нада, да ће делегација и уз противљење независњачких делегата изгласати ове издатке за набавку нових ратних бродова. У политичким круговима пак држе, да још нису отклоњене оне тешкоће, које се указале око овог питања.

Наоружање Грчке.

Пре три дана у грчком парламенту саопштио је министар председник, Теотокис, да је влада, за попуну наоружања војске, код грчке народне банке закључила један зајам од 20 милиона франака. У исто време Теотокис је поднео парламенту и законски предлог, с којим се грчким официрима одобрава ступање у криту жандармерију.

Четврто забавно поучно село у Новом Саду

У недељу 3. (16.) дец. тачно у 3 сата по подне биће у великој дворани хотела „Јелнсавете“ четврто поучно и забавно село. На селу ће говорити г. Кузман Миловановић: „Како да поступамо са својом децом“; певаће: „Ратарско црквено певачко друштво“; читаће г. др. Бошко Петровић одломак из свога дела: „Робље наших дана“. Улазак је бесплатан. Карте се могу и на сам дан села пре подне у администрацији „Заставе“, а после подне на улазу у дворани добити. Дођите што многобројније са целом вашом породицом.

Одбор.

Уништена бугарска чета.

Јављају, да је код Паланке била крвава борба између српске чете војводе Скопљанчета и бугарске чете Апостолова. Бугарска је чета потпуно уништена. Држи се, да је и сам Апостолов погинуо. Један српски крвопија мње.

Забавно вече.

Српско академско певачко и тамбурашко друштво „Кос“ у Будимпешти приређује у недељу 16. децембра у „Sas-kör“-у (Grányi u. 17.) забавно вече. — Програм одабран. Почетак тачно у 8 сати у вече, свршетак у 1 сат по поноћи. Добровољни прилови примају се са захвалношћу, а употребити се на оправку инструмената и покривање трошкова око приређивања.

Француска штампа о зборовима у Србији, за Босну и Херцеговину

Француски листови поклањају велику пажњу многобројним зборовима који се по Србији приређују против аустријског насиља у Босни и Херцеговини. Према једном допису Хавасовој агенцији из Београда дошли су готово сви париски листови симпатичне мање чланке ујкорист српске борбе у Босни и Херцеговини. Међу осталим, ваља навести ово неколико редова: „Грађани српски на многим зборовима обраћају се увек за морално посредовање на саму европску демократију да она, уносећи питање Босне и Херцеговине у светско јавно мњење, заинтересује Европу за судбину ових двеју окупираних српских провинција“.

Парастос

Српска православна црквена школска општина новосадска даваће парастос неумрлим добротворима народним Стевану Николићу и Василији Михајловићки сада у суботу 2 (15) децембра 1896. год. у 11 сати пре подне у св саборној цркви умољава се грађанство да том парастосу присуствује.

Наметљивост калуђерица

Читамо у „Српској Рјечи“: Већ смо једанпут споменули, да католичке калуђерице досађују са пројачањем добровољних прилога за издржавање некакве сиротне дјеце. То наше опомињање није ништа на те дјеловало, јер оне опет узнемиравају наше српске домове. Уповоружемо раш свијет, да се не да варати од ових „часних сестара“, те нека им затвори врата својих домова, јер нам не иде у рачун помагати римску пропаганду, која нам је диндушманни. Ако хоће пропаганде стварати, „вирниј пук“, нека га ствара без наше помоћи. Још нам је напоменути, ја овима „часним сестрама“ није само материјална страна пред очима, него иду са другом мисијом, што свједоче њихове свете слике, што их највише свијету дијеле. Уповоравимо поване да стану на пут овом насилном наметању католицизма

Трговина

БУДИМПЕШТА, 12. дец 1906. (Бројавни извештај). Готова роба. Раж прве каквоће 12 кр. 65 п. до 12 кр. 75 п.

Раж средње каквоће 12 кр 50 п. до 12 кр. 60 п.
Јечам за храну 12 кр. 50 пот. до 12 кр 80 пот.
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прве каквоће 14 кр. 50 п. до 15 кр. — п.
Зоб средње каквоће — кр. — п. до — кр. — п.
Кукуруз домаћи 12 кр. 50 пот. до 12 кр. 70 п.

Термини

Жито за април 1907. 14 кр. 84 п. до 14 кр 86 п.
Жито за октобар 15 кр. 50 п. до 15 кр 52 п.
Раж за април 1907. 13 кр. 16 п. до 13 кр. 18 пот.
Кукуруз за мај 1097. г. 10 кр. 34 п. 10 кр. 36 п.
Репица за август 26 кр. 80 пот. до да 27 кр. — пот.
Све од 100 кила

Брзојави „Застави“.

Стigli 30. новембра.

Католичко питање у Француској.

Париз. Пошто су две цркве у Парву дале изјаве, које су јуче од њих захтевали, увет је дакле записник од 69 париских цркава.

Демонстрације.

Пуљ. Синоћ је приређена антиклерикална демонстрација. Жа дари су растерали демонстранте. 12 су ухапшени.

Распут немачког сабора.

Берлин. Сабор је са 178 гласова против 168 накнадно прорачун за југозападну Африку. Државни канцелар прочитао је затим царски отпис, којим се сабор распушта.

ОРАЈА ЈАБУКА

СУВИХ ШЉИВА

нуди најјефтиније

Алекс. А Мудрок,
Митровица (Срем).

I. 1461 18—

ПОТРЕБУЈЕМ

ДВА БЕРБЕРСКА ПОМОЋНИКА

које плаћам по својим собностима а могу ступити одма.

Никола Панић,

I. 1650 1—1 берберин у (Шиду.)

Нова радња готових

одела

Панте Спаша у Новом Саду, дунавска ул. бр. 36. добила је огроман избор најмодернијег „линог јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.

Цене ниске и утврђене
I. 1325 82—

ТРГОВИНА СЛАНИХ РИБА

ТОДОРА КЛИЦИНА

у Вршцу

препоручује своје велико стовариште

сваковрских сланих риба,

које продајем у великом и малом.

Имам врло лепе

сибирске моруне

кила 2 кр. 40 пот. I. 1442 7—7

ВИНОВЕ ЛОЗЕ!

Бирани калем са жилама 75 фор. по 1 хиљади бирани калем без жила 35 фор. по 1 хиљади.

Г. Кунст

Каленица (Срем). I. 1609 9—10